

Lieve gemeente,

Psalm 98 is de Psalm die hoort bij de zondag van vandaag: de 4^e zondag na Pasen, zondag Cantate, dat betekent "zing."

Zing een nieuw lied voor de Heer.

En dan begint Huub Oosterhuis zijn bewerking van deze Psalm met de woorden: Genoeg gezongen voor hem.

Nieuwe gezangen genoeg.

Nu wil ik een wonder.

Dat staat wel heel erg haaks op wat deze Psalm bedoelt te zeggen.

Het is letterlijk het tegenovergestelde.

Maar laten we eerlijk zijn, op dit moment valt er toch ook niet zoveel te zingen.

En al helemaal niet over de wonderen die er gebeuren.

We leven nog in de Paastijd, de tijd van opstanding en van nieuw elan en nieuwe moed.

Maar vanzelf gaat het allemaal niet.

Waar we ook kijken om ons heen: er zal nog veel werk verzet moeten worden.

'Een reddende engel is nodig', schrijft Oosterhuis, want aan de goede bedoelingen van de mensheid is het tot nu toe niet gelukt om vrede op aarde te brengen.

Het lijkt vaak verder weg dan ooit.

Nu kun je je afvragen of het geoorloofd is om Bijbelteksten zoals we die vanmorgen gelezen hebben, rechtstreeks over te zetten in onze tijd.

Alsof ze voor ons geschreven zijn, want dat is natuurlijk niet zo.

En gek genoeg is dat nu precies wat er gebeurd is in die laatste hoofdstukken van het Evangelie van Johannes.

In die 5 hoofdstukken die bekend staan als de afscheidstoespraak van Jezus voor zijn leerlingen zit heel veel overlap, veel herhaling.

Even lijkt de toespraak van Jezus klaar te zijn en wordt het startsein voor vertrek gegeven aan het einde van hoofdstuk 14 maar in het volgende hoofdstuk 15 gaat het gewoon weer verder.

Alsof men niet op het punt had gestaan om te vertrekken.

Wie het ook geweest mag zijn die al deze teksten, afscheidswaarden of gewoon uitspraken, van Jezus op papier heeft gezet, die persoon moet gedacht hebben: ik laat niets weg, alles is van belang, dus herhaal ik het nog maar een keer.

Alle herinneringen, alles wat is gezegd is van belang voor de toekomst.

En wat er nu precies is gezegd en in wat voor volgorde, ach dat is dan weer niet zo belangrijk.

Wij hebben de gewoonte een boek in het algemeen en dat geldt ook voor de Bijbel, te lezen als een verslag van wat er nu precies gebeurd is en wat iemand nu precies heeft gezegd.

Maar dat kunnen we niet volhouden bij de Bijbelverhalen.

Het zijn nl. geen verhalen die precies de feiten weergeven, maar verhalen die een boodschap willen doorgeven.

In dit geval de boodschap wie en hoe Jezus was.

Wie hij toen was voor zijn volgelingen.

Daarna voor de lezers van deze verhalen.

En nu kunnen wij eruit halen wat hij en wat zijn boodschap voor ons betekent.

Wie zou hij voor ons kunnen zijn en wat kunnen die verhalen over hem voor ons nog betekenen anno 2018, in ons leven dat af en toe door elkaar geschud wordt

en in een wereld die soms helemaal op zijn kop staat.

Van de vragen waarmee wij geconfronteerd worden in de huidige maatschappij, milieuproblematiek, overbevolking, nepnieuws, daarvan had men in Bijbelse tijden geen weet.

Hoewel, er zijn ook problemen die er altijd al geweest zijn, ook in die Bijbelse tijden, vraagstukken die er misschien altijd wel zullen blijven: armoede, mensen die tot slaaf gemaakt worden, hoe gaan we om met ziekte en ouderdom, met elkaar?

En de vraag wat we van ons leven maken, wat nu echt van belang is in ons mensenbestaan.

Wat moeten wij in zo'n wereld met die woorden van Jezus: Ik ben de ware wijnstok en jullie zijn de ranken.

Of in gewone taal: "Ik ben de stam van Gods druivenplant en jullie zijn de takken."

Wat is de boodschap voor ons en wat is de impact ervan op ons leven?

Dit Johannes-evangelie is niet in het luchtledige geschreven en al helemaal niet in een ideale samenleving.

Want wat is het geval.

Deze hoofdstukken lijken elkaar inderdaad te herhalen en de afscheidstoespraak van Jezus in hoofdstuk 15 en 16 lijkt een herhaling te zijn van de afscheidstoespraak in de hoofdstukken 13 en 14.

Maar er zijn grote verschillen:

In het tweede deel is de Johannes-gemeente zelf veel meer aanwezig dan in het eerste.

Wat in die eerste hoofdstukken al is gezegd: 'Laat je hart niet verontrust worden of bang', en 'ik zal jullie niet achterlaten als wezen', het was al gezegd, maar het wordt in de tweede toespraak concreet gemaakt.

Het wordt herhaald met het oog op de toenmalige situatie van de Johannes-gemeente.

In deze tweede toespraak spreekt de gemeente van Johannes zelf luider mee.

Wat er gebeurd is bij dat afscheid van Jezus en wat hij toen heeft gezegd, dat wordt herinnerd en herhaald alsof hij het nu zegt in de situatie waarin de gemeente zich op dat moment bevindt.

En zo wordt het hun eigen verhaal.

En misschien als we goed luisteren zou het ook ons eigen verhaal kunnen worden, gebeurd in onze wereld.

"Ik ben de ware wijnstok," daar begint het mee.

7 x wordt in het Johannes-evangelie verteld dat Jezus zo'n "ik ben" uitspraak doet.

Dit is de laatste, de zevende keer, het getal van de volheid, van voldoende.

Jezus geeft hier als het ware nog een alles omvattende definitie van zichzelf.

En wat wil het nu zeggen: 'ik ben de wijnstok, de echte.'

Toen Noach na de verwoesting van de wereld als het ware opnieuw moest beginnen, toen werd hij landbouwer en plantte hij een wijngaard.

De eerste wijngaard die geplant werd en hij was de eerste die wijn dronk en er als logisch gevolg dronken van werd.

Sindsdien is de wijngaard het beeld van de goede aarde en staat de wijn voor het leven, zoals het bedoeld is: met vreugde, in vrede en veiligheid.

In de Bijbel is dat beeld vaak terug te vinden, waarbij het er steeds om draait dat het volk Israël de wijngaard is en God de wijngaardenier.

En wanneer je het dan hebt over een wijnstok, dan is die het teken bij uitstek dat er een toekomst mogelijk is en dat de nieuwe aarde bereikbaar is.

Zo vond je dit visioen ook afgebeeld boven de ingang van de tempel in de vorm van een enorme gouden wijnstok.

Alleen deze tempel werd in het jaar 70 door de Romeinen verwoest, met wijnstok en al.

Vandaar dat toen de gemeente, de eerste volgelingen van Jezus, dit symbool van de wijnstok ging toepassen op een mens, die zij had leren kennen als een leven gevende stam op wie zij, de gemeente, geënt was. Hij is nu de ware wijnstok.

Alle dromen, verwachtingen en visioenen, die Jezus' volgelingen gehad hebben, over een nieuwe en mooie wereld, die leggen ze nu bij hem neer.

En elke rank aan deze wijnstok ofwel iedereen die zijn leerling wil zijn, die kan alleen maar leven door met hem verbonden te blijven.

Het gaat om de verbondenheid, daar draait dit hele verhaal, deze hele gelijkenis om.

En het sap dat vanuit deze wijnstok in de ranken stroomt en hen in leven houdt, dat is de liefde.

En dat is niet zomaar liefde in de zin van affectie of genegenheid.

Het gaat hier (en dat is harder en actiever) om doen wat gedaan moet worden.

Om doen wat nodig is.

In de Bijbel is liefhebben altijd: kiezen voor recht en gerechtigheid als de enige manier om in het leven te staan.

Daar gaat het om, om het doen van recht en gerechtigheid.

En dat doe je niet zo maar, volautomatisch.

Daarom komt ook steeds het woord rein terug en gelouterd en gezuiverd worden.

Want het vraagt veel van je, wanneer je kiest voor Gods gerechtigheid.

Wanneer je ervoor kiest om te doen wat juist is en goed voor je zelf en voor je medemens, dan kom je jezelf tegen en je komt je ego tegen.

Want ons ego wil tot zijn recht komen, dat is belangrijk voor ons.

En dat kan dan gaan botsen.

En nu is de boodschap van de Bijbel dat God tot zijn en haar recht komt als de mens tot zijn of haar recht komt.

Dus wij zelf en ook die ander.

Dat is de ware Godsdienst: menselijkheid en als mens tot je recht komen, ieder mens, wijzelf inclusief.

De schrijver Bas Heijne schreef onlangs in de Volkskrant dat wij vastzitten in onze eigen bubbel.

En dat Jezus zegt: "Kijk niet alleen naar je eigen mensen, die ook in jouw bubbel zitten, maar vraag je ook af of het mogelijk is om daadwerkelijk betrokkenheid te voelen bij mensen die niet tot onze wereld en tot onze groep behoren."

Het geldt voor ons leven en voor onze maatschappij en het gold toen voor de gemeente van Johannes, waarvoor zijn evangelie geschreven werd.

We zitten in onze eigen bubbel en het is razend moeilijk om daaruit te komen en de ander werkelijk te zien.

Het lijkt alsof Jezus in het stukje van vanochtend zegt: "Heb elkaar in Godsnaam lief."

Liefde is namelijk het sap van de wijnstok.

En het is het enige antwoord op de haat van de wereld.

Nu is liefde te hoog gegrepen voor ons, dat gaat ons niet lukken.

Maar misschien kunnen we het ook wel vertalen met: doe wat goed en juist is, voor jezelf en voor de ander.

Ga op zoek naar respect voor elkaar en naar woorden als begrijpen en elkaar verstaan.

Die liefde, dat respect is de volmaakte tegenstelling van de haat die het zo vaak in de wereld voor het zeggen heeft.

Het is wezenlijk voor Jezus' gemeente en het is het enig mogelijke weerwoord en de enig mogelijke tegenkracht tegen die haat.

Die liefde en dat goed behandelen van elkaar is daarom niet alleen een deugd, die de liefde van God weerspiegelt, maar is ook een remedie, met de kracht van een geneesmiddel, en een antwoord aan hen die deze liefde helemaal niet kennen.

Het is een geschenk van Jezus als erfenis aan zijn mensen.

Zo kunnen wij het zien als één grote stroom die begint bij God en door Jezus heengaat naar zijn leerlingen en naar alle mensen toe.

In de komende week gaan we weer de slachtoffers van de tweede Wereldoorlog herdenken.

En het is goed om te blijven gedenken zodat we ons steeds te binnen blijven brengen hoe de ene mens de andere kan haten en hoe slecht de wereld kan zijn.

In de Bijbel wordt er voortdurend op gehamerd, dat het volk van God de uittocht uit Egypte moet herdenken.

Want het weten tot in de botten wat het betekent om vreemdeling te zijn in het land van Egypte, is de bodem van een rechtvaardige samenleving. En voor ons geldt dat het vermogen om ons te kunnen verplaatsen in de positie van de ander, het cement blijft van een om elkaar gevende, wereldwijde samenleving.

Daarom moeten we blijven gedenken en ons steeds weer te binnen brengen dat we ons niet door haat laten leiden, maar door wat goed is en wat jezelf en de ander recht doet.

Amen